

Иван Вазов

Той е млад, здрав,
интелигентен

Той е млад, здрав, интелигентен.

Четири пъти дохожда при мене.

Иде той при мене за важна работа: проси ми ходатайството за една служба. Той е бил на служба цели девет години, но преди няколко месеца го изключили. Какъв скръбен вид има тоя младеж, колчем дойде да ме моли! Как става убит и усърнал, като узнава, че заляганията ми не се увенчават с успех! Последния път, когато го видях, просто беше ми съвестно: аз хванах да се чувствавам виноват... Не, неприятно става това – ще ме принуди най-после да се реша на едно от двете: или да му затворя вратата си, или да му отсека категорически надеждата. Нямам храброст ни за едното, ни за другото. Той е така нещастен!

* * *

Днес пак дойде.

Когато по поканата ми той седна на стола, погледът му въпросително се впи в мене и лицето пребледня и се изопна.

– Какво? – попита той.

В тая проста дума сега се сбираше цялата му душа, цялото му същество.

Аз му отговорих, че – пак несполука.

– Аз не мога да си въобразя това! – извика той горчиво. – Аз не мога да остана без служба! Аз трябва да живея... Помислете си какво е моето положение! Ужасно!

И цял поток горчиви оплаквания, възмущения, безнадеждности. Дожаля ми.

– Най-после, помислете си за някоя друга работа – загатнах аз свенливо.

Момъкът хвърли в мене такъв учуден и обиден поглед, щото веднага се разкаях за смелостта си.

– Работа! – възрази той. – по-добре кажете ми, че не можете нищо за мене, а не се гаврете!

Аз се опитах да го убедя, че в думата „работа“ няма нищо обидно и зложелателно, че не съм имал ни най-малко мисъл да се подигравам с нещастieto му; напротив.

Той си взе демонстративно шапката.

– Значи, надежда няма? – попита той, като се приближи до вратата.

– За жалост, не е в моята сила нищо да направя – казах аз решително.

– Тогава аз съм пропаднал човек!

Дълбоко отчаяние се изобрази по лицето му.

Аз се помъчих да го ободря и да му вдъхна доверие в съдбата. Разумява се, аз се пазех добре да се не измамя да му загатна думата „работа“. Той вече не би ми простил такова кърваво за един млад, здрав, интелигентен човек като него оскърбление.

– Благодаря, не ме утешавайте, свършено е моето.

– Как свършено?

– Остава ми едно: да умра от глад или да се убия.

Като каза тия трагически думи, той хлопна вратата и изчезна.

Да се убие?

Аз не вярвам това, няма да се случи ни едното, ни другото; това са думи, изказани в едно мигновено раздражение. Но как бяха пълни с искреност! Да, той ги каза в минута на безнадеждност, на отчаяние, в съзнанието на своята горка безпомощност.

Безнадеждност! Отчаяние? Безпомощност?

И замислих се угрижено аз.

И рекох си:

О, Българийо! Богата си, майко, млечногръда си, здрава си, силнокръвна си, свещена кърмачко на немощни, безжизнени, изкилени уроди! Имаш ти богати простори за труда; ти си арена, която кани за широка деятелност, за велики, многоплодни начинания; имаш полета безконечни, родовити, сочни, които остават ялови; имаш съкровища в недрата си-пренебрегнати; стихийни жажди и потребности – неудовлетворени! Твоето слънце жизнедарно не запаля с топлите си лучи в душата ни пламъка на енергията, струите на твоя свободен въздух, които гълтаме с наслаждение, не пълнят гърдите ни с жажда на горда самостоятелност, за волни полети. Не! Ние сме бедни, ние сме жалки и малодушни. Благородният пот на ралото, почтената работа на занаятчийския стол, простата и скромна слава на честно спечеления залък, на тъмните труженици-герои не ни блазнят, плашат ни, срамят ни; в мухъла и плесента на мързела плуе нашата мисъл, неспособна за самоуверен поклат, за самодейност. Не! Нам едно трябва: служба, служба, служба! Не видим, не искаме ние друго. Тя е алфата и омегата на нашите човешки ламтения. Да се вредим да бъдем на гости на държавната трапеза; да намерим и ние едно малко местце на изпитата народна снага, за да забием муцунката си на паразитно животно в месото ѝ и да смучем своя дял капка кръвчица. Да смучем, да смучем, да смучем! Без тая капчица ние умираме, без нея немислимо е съществуването, без нея – безнадеждно отчаяние, безпомощен упадък, униние, смърт! Ние ще се убием, ако не

ни оставят да живеем! Нашата разсипница природа ни е дала чудни полета, планини, реки, гори, небе, моря – велики съблазни за труда и начинанията; дала ни е младост, мъжка мощ, здраве, ум, воля, запалила е в главите ни светилото на разума, може би на гения. Какво ни трябват те? Безполезни дарове, досадителни, опасни блага, способни само да извикат на труд нашата мишца на работа – нашата мисъл!

О, дайте му служба!

Защото той е млад, здрав, интелигентен.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Надежда Владимирова

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3812>]